

Vanha osakekirja – pikatie historiaan

Osakekirjojen keräilyn syvintä olemusta kannattaa aina yrittää selittää jonkun tutun jutun kautta. Tamperelaisille ei tarvitse avata kuvassa olevan yhtiön taustaa – Finlayson on täällä yhtä tuttu kuin Tapolan musta.

Tuota osakekirjan kannessa leimattuna olevaa yhtiön erikoista nimeä on sen sijaan pakko avata. Forssa Oy liitettiin Finlaysoniin vuonna 1934 ja tällä yhdistetyllä nimellä se toimi ja oli pörssinoteerattu vuoteen 1973 saakka. Sen jälkeen vanha Finlayson-nimi palasi jälleen. Nuukat tamperelaiset eivät viitsineet vaihtaa vanhoja osakkeita uusiin ja siksi nimenmuutos (Finlayson-Forssa) hoidettiin leimaamalla vanhan osakkeen kanteen uusi nimi. Kätevää.

Osakekirjan kansi kertoo muutakin. Ensinnäkin alareunassa on painettu teksti, mistä käy ilmi, että Finlayson muodostettiin osakeyhtiöksi vasta vuonna 1908 ja silloin osakkeita oli 4 800 kappaletta nimellisarvoltaan á 2 500 mk. Vuonna 1927 rahastoantien jälkeen osakkeen nimellisarvo oli noussut 10 000 markkaan ja kappalemäärä kaksinkertaistunut (9 600 kpl).

Osakekirjan päiväyksen (1927) jälkeen osakeanteja on ollut lisää. Niistä kertoo vasemman reunan leimamerkit – kruunu otti omansa tästäkin. Lisäksi oikeassa reunassa on osakeantileima vuodelta 1937. Ja kuin varmemmaksi vakuudeksi on osakekirjan kehyskuvion sisäpuolella leimattu teksti, jonka mukaan vuonna 1949 osakkeen nimellisarvo nousi 30 000 markkaan. Teksti on oikealla suomeksi ja vasemmalla ruotsiksi.

Jos osakepääoman kehitys ja leimamerkit halutaan sivuuttaa, voi utelias keräilijä etsiä ja oppia Finlaysonista itsestään – sekä Jamesista että yhtiöstä. Tapahtumia ja vauhdikkaita käänteitä vuosien varrelta löytyy.

Osakekirjan kannessa olevat omistajat ovat myös mielenkiintoisia. Tässä on omistajana ollut Finska Sägbladsfabrik, eli Suomen Sahanterätehdas (entinen Santalahden Sahanterätehdas) nykyisen Särkänniemen naapurista. Jos ja kun tarmoa riittää, voi perehtyä myös osakekirjan allekirjoittajiin ja heidän panokseensa kotiseutunsa kehittäjinä.

Kaikki tähänastiset havainnot liittyvät tavalla tai toisella itse yhtiöön. Keskellä osakekirjan yläreunaa on lisäksi Suomen historiaan liittyvä punainen leimamerkki, johon liittyvää tarinaa ei voi sivuuttaa.

II maailmansodan jälkeen myös maamme rahaolot olivat vähän sinne päin. Valtio kaipasi kipeästi tuloja ja verottajan käsien ulottumattomissa eli ihan oma varjotaloutensa. Valtio otti pakkolainaa leikkaamalla setelit ja kaikkien osakkeenomistajien oli käytävä verotoimistossa näyttämässä/leimaamassa omistamansa osakkeet.

Verottaja sai omat rekisterinsä kuntoon ja saattoi jatkossa verottaa tehokkaammin. Samalla mustanpörssinkauppiat ja muut pimeiden varojen/osakkeiden haltijat joutuivat vaikean valinnan eteen. Joko mennä verotoimistoon jälkiverolle ja saada osakkeensa leimattua tai jättää menemättä. Sanktio tästä oli osakkeiden menettäminen. Lain mukaan leimamerkkiä vailla olevat osakkeet siirtyivät valtion omistukseen määräajan kuluttua.

Keräilijälle tämä leimamerkki tai sen puuttuminen kertoo heti jotain osakkeen tarinasta. Ennen vuotta 1946 päivättyjä ja leimaamatta jääneitä osakkeita on onneksi jäänyt arvottomina myös keräilijöiden käyttöön.

Osakekirja on siis pikatie historiaan. Meitä scripofilejä, tämän pikatien kulkijoita, on Suomessa noin 50. Osa meistä kerää vanhoja pörssiosakkeita, joku toimialaa (esim metsäyhtiöitä tai laivoja), osa kotiseutuaan tai muuta teemaa. Myös vanhoja obligaatioita ja vastaavia kerätään.

Osakekirjojen keräily on vielä nuorta ja kehitysvaiheessa. Uusia löytöjä ja näkökulmia sekä tutkittavaa on loputtomasti. Parhaiten alkuun pääsee osoitteessa www.osakekirjakerailijat.fi sekä www.porssitieto.fi. Jälkimmäisellä sivustolla on luetteloitu ja pääosin myös kuvattu yli 3 000 vanhaa suomalaista osakekirjaa.

Vanhat arvopaperit eivät pääsääntöisesti ole kalliita kerätä. Kympin ja parin kympin hintaan per osake löytyy runsaasti tarjontaa. Harvinaisimmat 1800-luvun osakekirjat maksavat satasia eikä tonnikaan ole ihan ennen kuulumaton hinta. Parhaiten alkuun pääsee kysymällä meiltä ja kauppoille pääsee huuto.netissä (hakusana osakekirja).

Pekka Kantanen
puheenjohtaja, Osakekirjakeräilijät ry

